

Johanneksen evankeliumin selitys 3

Joh. 1:15–28

5.3.2014

Johannes Kastajan todistus

Kahdella edellisellä kerralla kuulumme, kuinka Johanneksen evankeliumin mukaan koko todellisuus on luotu Jumalan Sanalla. Hän on maailman luoneen Jumalan Viisaus, josta puhuttiin jo Vanhan testamentin Sananlaskujen kirjassa. Siellä Viisaudesta puhuttiin tavalla, joka antaa ymmärtää Jumalan Viisauden olevan jumalallinen persoona – siis ”hän” eikä ”se”.

Johanneksen evankeliumin perusidea on se, että Jeesuksessa tuo jumalallinen Viisaus syntyi lihaksi; eli ihmiseksi. Tuo armollinen ihme aiheuttaa sen, että Jeesuksen kautta Jumala voidaan tuntea. Kun uskoo Jeesukseen, saa omakseen hänessä tapahtuneen Jumalan laskeutumisen ihmisten luokse, itsekin ihmiseksi.

Johannes Kastajasta

Evankelista Johannes sivusi lyhyesti myös sitä, kuinka Johannes Kastaja oli edeltä lähetetty todistamaan ihmisille, että kohta Jumalan lupaama Messias oli saapuva. Nyt Johannes jatkaa tästä teemasta lähemmin:

Johannes todisti hänestä ja huusi: "Hän on se, josta sanoin: Minun jälkeeni tuleva kulkee edelläni, sillä hän on ollut ennen minua." (Joh. 1:15)

Johannes oli ulkonaisesti ilmeisen outo tyyppi. Hän asui Juudean autiomaassa, pukeutui kamelinkarvaisiin vaatteisiin ja söi mitä sattui luonnosta löytämään, kuten heinäsiirkkoja ja villimehiläisten hunajaa. Hänen esiintymisensä oli sellaista kuin Vanhan testamentin profetoilla ainakin, voimakasta parannuksen julistusta.

Johannes saarnasi huutamalla. Varmaankin siksi, että hänen sanomansa oli niin pakottavan tärkeä. Se oli todistusta Messiaasta. Nimittäin tuo sana ”tuleva” (*ho erkhomenos*) on eräs Messiaasta käytettyjä kiertoilmauksia.

En tiedä, ymmärsivätkö Johannes Kastajan kuulijat hänen julistustaan. Meille, Johanneksen evankeliumin lukijoille, sanoma on kuitenkin selvä: Vaikka Jeesus syntyi ja tuli julkisuuteen vasta Johannes Kastajan jälkeen, hän oli kuitenkin ollut olemassa jo ennen häntä. Jeesushan oli persoonaltaan Jumalan Sana, jonka kautta kaikki on luotu; myös Johannes.

Intoutunut välispiikki Jeesuksen merkityksestä

Hänen täyteydestään me kaikki olemme saaneet, armoa armon lisäksi.

Lain välitti Mooses, armon ja totuuden toi Jeesus Kristus. Jumalaa ei kukaan ole koskaan nähnyt. Ainoa Poika, joka itse on Jumala ja joka aina on Isän vierellä, on opettanut meidät tuntemaan hänet (Joh. 1:16–18)

Tässä evankelista Johannes on intoutunut Jeesuksen merkityksestä niin paljon, että hän keskeyttää Johannes Kastajan saarnaa käsittelevän esityksensä. Johtuisiko tämä siitä, että kirjoittaja on niin innoissaan Jeesuksen tuomasta uudesta jumalasuhteesta, että ei malta kunnollisessa järjetyksessä puhua aiheesta, jossa hän esityksessään on?

Ja kyllähän hänen intoutumiselleen onkin perusteita. Hän ja samalla me kaikki muut kristityt olemme saaneet niin valtavasti. Eikä mitenkään pihistelemällä, vaan ”hänen täyteydestään”, kukkuramitoin, ehtymättömistä armon lähteistä, armoa armon päälle. Itsestämme meistä ei ole mihinkään, vaan ensi alkukin hänen lahjoistaan on armoa. Mutta niitäkään me emme kykene pitämään tai ainakaan itse enentämään, mutta silti saamme aina vaan lisää armoa, jo entisen armon päälle. Vaikka vanha olisi tuhlattu.

Mooses, juutalaisuuden perustaja ja suurin Jumalan välikappale, hänen kauttaan Jumala antoi kansalleen lakinsa. Kuinka paljon vähäisempää se onkaan kuin se, mitä Jeesuksen kautta Jumala on ihmiskunnalle antanut! Mooseksen laki voi opettaa meille, mitä meidän pitäisi tehdä ja mitä Jumala meiltä vaatii. Mutta se ei kykene viemään meitä Jumalan yhteyteen. Synnä on se, että me emme kykene lakia pitämään. Siksi se vie meidät, ei suinkaan Jumalan luo, vaan yhä syvemmälle syyllisyyden.

Jeesuksen kautta on tullut ”armo ja totuus”. Käsittelimme tätä jo viime kerralla ja totesimme seuraavaa: Armo on Ansiotonta Rakkautta Meidän Osaksemme. Koska Jeesus toi ihmiskunnalle sen, hän on saattanut tuoda myös toisen hyvän, nimittäin totuuden. Sillä vailla armoa ihminen ei kykenisi eikä uskaltaisi nähdä totuutta itsestään ja suhteestaan Jumalaan. Mutta koska Jeesus on kuolemallaan ja ylösnousemuksellaan hankkinut meille armon ja anteeksiantamuksen, me uskaltaudumme Jumalan kasvojen eteen, näkemään itsemme edes hieman sellaisina kuin olemme. Näin tulemme totuuden valoon, armon parannettaviksi. Pelkkä Mooseksen laki ei sellaiseen mitenkään kykenisi.

Jumalaa ei kukaan ole koskaan nähnyt. Ainoa Poika, joka itse on Jumala ja joka aina on Isän vierellä, on opettanut meidät tuntemaan hänet (Joh 1:17–18).

Ihmisen ongelma Jumalan edessä ei siis liity pelkästään syyllisyyden ja armahtamisen problematiikkaan. Kyse on myös siitä, että Jumala on näkymätön, käsittämätön, kaikkivaltias, tuonpuoleinen Luoja. Sellaisena hän on täysin inhimillisen käsityskyvyn ulottumattomissa. On lapsellista kuvitella, että ihmisen tieto, järki, kulttuuri tai tunne tai taide pystyisi pitämään sisällään Äärettömän.

Tätä pitäisi nykyäänkin painottaa enemmän. Nykyisin tunnutaan kuviteltavan, että jumaluus on jonkinlainen inhimillinen tunne, jonka voi tavoittaa taiteessa tai musiikissa tai luonnon

mietiskelyssä. Mutta ei se ole Jumala. Kyse on korkeintaan Jumalan luomakunnan ihmeellisyyden aavistelusta. Mutta ei luomakunta ole sama asia kuin Luoja. Ei sinun hapuilusi uskonnollisia tunteita kohti tavoita häntä. Jos niin kuvittelet, olet hyvin naiivi.

Ainoa mahdollisuutemme Jumalan tuntemiseen on se, että Jumala tekee aloitteen. että Luoja itse laskeutuu äärettömydestään ja kaikkivaltiudestaan ja käsittämättömydestään tänne meidän äärellisten, heikkojen ja tyhmien luontokappaleiden tasolle.

Ja juuri näin on tapahtunut Jeesuksessa. Jumalan ainoa Poika, joka samalla on itse Jumala (*monogenees theos* = ainosyntyinen Jumala) on tullut tasollemme. Hän on silta, joka ylittää Luojan ja luodun välisen ylittämättömän kuilun. Siksi hänen kauttaan on mahdollista oppia tuntemaan Jumala, hänen ihmisyytensä kautta. Sillä hän on persoona, jossa Jumala on omaksunut ihmisyyden.

Kuka sinä olet? Eliako?

Tuon innostuneen välihuomautuksen jälkeen evankelista Johannes palaa käsittelemään varsinaista teemaansa, Johannes Kastajan Jeesuksesta antamaa todistusta.

Tämä on todistus, jonka Johannes antoi, kun juutalaiset lähettivät Jerusalemissa pappeja ja leeviläisiä kysymään häneltä: "Kuka sinä olet?" (Joh.1:19)

Johannes Kastaja oli tuolla hetkellä Jordan –virran varrella. Sinne oli jonkin verran matkaa Jerusalemissa, alamäkeä autiomaassa. Ei ihan mukava matka. Mutta Johanneksen saarnatoiminta oli herättänyt valtavan kansanliikkeen. Siksi juutalaisten Jerusalemissa asuvat johtomiehet halusivat saada selvyuden siitä, kuka tämä outo saarnaaja oikein oli. Oliko hän se odotettu Messias?

Johannes tunnusti totuuden, hän ei sitä kieltänyt. Hän sanoi: "En minä ole Messias." "Mikä sitten?" he kysyivät. "Oletko Elia?" "En ole", Johannes vastasi. "Oletko se luvattu profeetta?" Hän vastasi: "En." (Joh 1:20–21).

Juutalaisten johtomiehet kysyivät siis seuraavaksi, että oliko Johannes Kastaja Elia? Tällä he tarkoittivat profeetta Malakian kirjan ennustusta:

Kuulkaa! Ennen kuin tulee Herran päivä, suuri ja pelottava, minä lähetän teille profeetta Elian. Hän kääntää isien sydämet lasten puoleen ja lasten sydämet isien puoleen. Silloin en tuomitse maata perikatoon, kun tulen. (Mal. 3:23–24)

Tuossa oli siis ennustettu, että Vanhan testamentin profeetta Elia heräisi uudelleen henkiin, tai sitten kyse olisi jostain häntä vastaavasta profeetasta.

Johannes kuitenkin kielsi, että hän olisi tuo ”uusi Elia”. (Tässä hän oli kyllä väärässä. Jeesus itse sanoi opetuslapsilleen, että Johannes Kastaja nimenomaan oli tuo ”uusi Elia”).

Oletko se luvattu profeetta?

Kun Johannes kielsi olevansa ”Elia”, fariseukset yrittivät tarjota hänelle seuraavaa Vanhasta testamentista tarjoutuvaa identiteettiä: ”Oletko se luvattu profeetta”.

Tällainen kysely kertoo ainakin siitä, kuinka elävänä ja kiihkeänä juutalaisten parissa noihin aikoihin eli ajatus pian koittavasta uudesta aikakaudesta. Elettiin ”aikakausien rajalla”. Kaikki odottivat, että Jumalan suunnitelmissa oli tapahtumassa piakkoin ratkaiseva käänne ja jotain uskonnollisesti uutta murtautuisi pian esiin. Tämä tunne ei rajoittunut vain yksinkertaiseen kansaan, joka oli tuhatpäisin joukoin lähtenyt seuraamaan Johannesta autiomaahan. Samanlainen tunnelma vallitsi osassa johtomiesten luokkaa.

”Oletko se luvattu profeetta?” Tuo kysymys viittasi selvästi 5. Mooseksen kirjan luvussa 18 olevaan ennustukseen:

"Herra, teidän Jumalanne, antaa veljienne joukosta nousta profeetan, joka on minun kaltaiseni. Häntä teidän tulee kuunnella. Tätähän te pyysitte Herralta, Jumalaltanne, kun Horebin juurelle kokoontuneina sanoitte: 'Me emme enää kestä kuulla Herran, Jumalamme, ääntä emmekä nähdä tuota suurta tulta, sillä pelkäämme, että kuolemme.' Herra sanoi silloin minulle: 'Se, mitä he sanoivat, on oikein. Siksi minä annan heidän omien jälkeläistensä joukosta nousta profeetan, joka on sinun kaltaisesi; minä panen sanani hänen suuhunsa, ja profeetta puhuu kaiken, minkä minä hänen puhuttavakseen annan. Jos joku ei kuuntele niitä sanoja, jotka hän minun nimissäni puhuu, minä itse vaadin tilille sen miehen (5. Moos. 18:15–19)

Huutavan ääni autiomaassa

Mutta Johannekselle ei tuokaan identiteetti sopinut. Lopulta fariseukset kysyivät suoraan

Silloin he sanoivat: "Kuka sitten olet? Meidän on vietävä vastaus niille, jotka meidät lähettivät. Mitä sanot itsestäsi?" Johannes vastasi: "Minä olen ääni, joka huutaa autiomaassa: 'Tasoittakaa Herralle tie!' Niinhän profeetta Jesaja on ennustanut." (Joh. 1:22–23)

Johannes Kastaja oli siis löytänyt profeetta Jesajan kirjasta identiteetin, joka sopi siihen kutsumukseen, jonka hän oli Jumalalta saanut. Hänen lainaamansa kohta on Jesajan kirjan luvusta 40 ja kuuluu kokonaisuudessaan näin:

Ääni huutaa: Raivatkaa autiomaahan Herralle tie! Tasoittakaa yli aron valtatie meidän Jumalallemme! Täytyyköot notkot, alentukoot huiput, mäet madaltukoot, vuorten louhikot tasoittukoot! Herran kunnia ilmestyy, kaikki saavat sen nähdä. Näin on Herra puhunut. (Jes. 40: 3–5)

Johannes siis katsoi, että hän oli valmistamassa tietä Messiaalle. Hänen piti madaltaa ylpeät mielet nöyryttämään hänen vastaanottamiseen. Hänen piti täyttää lohduksella mielet, jotka olivat liian

masennettuja uskomaan, että Messias oli tosiaan tulossa. Hänen oli otettava pois kivenmurikat, millaiset tahansa, jotka tekisivät yksilöille tai kansalla vaikeaksi tulla uskomaan Messiaaseen. Kaikki tämä oli tarpeen, sillä Herra Jumala aikoi antaa kansalleen jotain uutta ja olennaista, sellaista, mikä koskisi kaikkia.

Niiden joukossa, jotka oli lähetetty Johanneksen luo, oli myös fariseuksia. He kysyivät häneltä: "Miksi sitten kastat ihmisiä, jos et ole Messias, et Elia etkä se profeetta?" Johannes vastasi: "Minä kastan vedellä, mutta teidän keskellänne on jo toinen, vaikka te ette häntä tunne, hän, joka tulee minun jälkeeni. Minä olen arvoton edes avaamaan hänen kenkiensä nauhoja." Tämä tapahtui Jordanin tuolla puolen, Betaniassa, missä Johannes oli kastamassa (Joh. 1:25–28).

Johanneksen kaste oli siis hänen itsensä mielestä pelkkä vesikaste. Eikä hän itsekään ollut mitenkään Messiaaseen verrattava. Messias oli kuitenkin jo läsnä, tosin vielä tuntemattomana.